

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Murat ÇEPNİ

İzmir Milletvekili

Nişasta Bazlı Şeker (NBS), sofra şekerinden (sakkaroz) sonra en çok tüketilen tatlandırıcı türüdür. Yüksek Fruktozlu Mısır Şurubu olarak da bilinen NBS, mısırdan, patatesten, buğdaydan, kasava gibi bitkilerden elde edilmektedir. NBS'in içeriğinde değişen oranlarda fruktoz ve glukoz bulunmaktadır (%58 glikoz-%42 fruktoz veya %45 glikoz-%55 fruktoz,).

NBS, gazlı içecekler, meyve suları, çikolata, kek, şekerleme, gofret, bisküvi, dondurma, reçel, marmelat ve jöle gibi pek çok işlenmiş gıdada kullanılmasının yanı sıra baklava, unlu tatlılar, ketçap, mayonez, hazır çorba, bebek mamalarında ve yapay bal üretiminde de kullanılmaktadır. Mısır şurubunun, şeker pancarından üretilen şekerden daha ucuz olması nedeniyle, firmalar ürünlerde maliyeti düşürmek ve daha yüksek kar için bu ürünü tercih etmektedir.

Sağlık Bakanlığı'nın 2018 yılında yayınladığı "Nişasta Bazlı Şekerlerin Sağlığa Etkileri" Hakkında Bilim Kurulu Raporunda, früktozun, insülini çok az uyarması nedeniyle tokluk hissinin gelişmediği, obeziteyi tetiklediği, insülün direncini arttırdığı, obezite ve kronik hastalıkların doğrudan NBS ile ilgili olduğu bilgisi yer almaktadır. Raporda ayrıca, fruktozun karaciğer için yıkıcı etkisi olduğu, hızla yağ asitlerine dönüştüğü, bu durumun karaciğer yağlanması, fibrosis ve siroza neden olduğu bilgisi de mevcuttur. NBS, glikozdan farklı olarak kanda ürik asit artışına da neden olmakta, gut hastalığını tetikleyebilmekte, diyabet, kalp damar hastalıklarına, Alzheimer'a yol açmakta ve çeşitli kanser türlerinin (kolon kanseri, pankreas, karaciğer ve meme kanseri gibi) gelişimine de zemin hazırlamaktadır.

Türkiye'de şeker fabrikalarının özelleştirilmesi ve Bursa Orhangazi'de 1. sınıf tarım arazisi üzerine kurulu olan Amerikan gıda şirketi Cargill'in şeker pancarı yerine nişasta bazlı

şeker üretimi yapması ve piyasaya sürmesiyle NBŞ sorununun temelleri atılmıştır. NBŞ şurubunun GDO'lu mısırdan yapılması da kamuoyunda tüketim konusunda tepkiler oluşturmuştur. Avrupa ülkelerinde, NBŞ üretiminin toplam şeker üretimindeki payı ortalama yüzde 2 olarak belirlenmiştir. 2001 yılında kabul edilen 4634 sayılı Şeker Kanununda 2018 yılında yapılan değişiklikle NBŞ A kotaları önce yüzde 5'e kademeli olarak yüzde 2,5'e düşürülmüştür. 19-3-2021 tarihli Cumhurbaşkanlığı kararı ile 2021/2022 Pazarlama Yılı ülke toplam A kotası 67 Bin 500 ton olarak belirlenmiştir. 5 Haziran 2021 tarihinde resmi gazetede yayınlanan Şeker Kotalarının Düzenlenmesi ve Uygulanmasına ilişkin yönetmelik sonrasında bu kotada yüzde yüz artış olacağı endişesi oluşmuştur. Kamuoyunda oluşan endişe ve tepkilerden sonra, Tarım ve Orman Bakanlığı, Cumhurbaşkanlığının NBŞ kotasını yüzde 50 düşürme ve artırmaya yetkili olduğunu 2023 yılına kadar kotanın 2,5 kalacağını duyurmuştur. Bu durum NBŞ kotasının her üretim döneminde yükseltilebileceği riskini taşımaktadır.

TÜİK verilerine dayanarak iç piyasaya satışı kotayla sınırlandırılan nişasta bazlı şekerin, satış, ihracat ve kotalı satışında 197 bin 848 tonluk kritik bir kayıp tespit edildiği haberleri 9-6-2027 tarihinde basına yansımıştır. Uluslararası şirketler 2019 yılında Türkiye'deki fabrikalarından 525 bin 972 ton NBŞ'yi iç ve dış piyasaya satmıştır. Satılan bu NBŞ'nin 260 bin 624 tonunun yurt dışına ihraç edildiğini belirlenmiştir. İç piyasaya kota sınırlaması nedeniyle ancak 67 bin 500 ton NBŞ satılabildiğine göre; ihracatla, kotalı satış arasındaki fark olan 197 bin 848 ton nişasta bazlı şekerin el altında, gizlice iç piyasaya sürülmüş olabileceği, kayıt dışı satıldığının düşünüldüğü ve çok ucuz fiyatlarla yoksul halka satılan baklava ve benzeri tatlılarda kullanıldığı görüşü oluşmuştur.

Bu bağlamda;

- 1- TÜİK verilerinde yer alan 198 bin ton nişasta bazlı şeker farkı nereden kaynaklanmaktadır?
- 2- Piyasaya kayıt dışı nişasta bazlı şeker satan firmalar belirlenmiş midir? Bu firmalar hakkında işlem yapılacak mıdır?
- 3- Nişasta bazlı şeker üretimi yapan Cargill, ADM, PNS, Tat, Sunar firmalarının kendilerine tahsis edilen kotalarda üretim yapmaları ve iç piyasaya sunmaları denetlenmekte midir? Bu firmaların denetimleri ne şekilde yapılmaktadır?
- 4-Bakanlığınız, 67 bin 500 tonluk NBŞ kotasının yaklaşık 3 kat fazlası olan 198 bin ton nişasta bazlı şekerin, çok ucuz fiyatlarla yoksul halka satılan baklava ve benzeri tatlılarda kullanılmış olabileceği iddiasını araştırarak mıdır? Kamuoyu bu konuda bilgilendirilecek midir?

5- Nişasta bazlı şekere göre daha az zararlı olan pancar şekerinin üretiminin arttırılması için pancar üreticisi çiftçiler desteklenmekte midir? 2021 yılında kaç ton şeker pancarı üretimi öngörülmektedir.

6- Halk sağlığı sorununa neden olan nişasta bazlı şeker üretiminin ve ürünlerde kullanımının yasaklanması için Bakanlığınızın çalışması olacak mıdır?

7- Türkiye genelinde pastana, fırın vs. şekerli ürün mamul eden firmaların ürünlerinde hangi oranda nişasta bazlı şeker kullandığı denetlenmekte midir? Halkın sağlığı için, ürünlerinde nişasta bazlı şeker kullanan firmalara bunu belirtme zorunluluğu getiren düzenleme yapmayı düşünmüyor musunuz?